

Guia bàsica sobre models de garantia de rendes

En el marc de l'estudi Models d'implementació i escenaris pel Vallès Occidental

Abril de 2018

ELABORAT PER:

OBSERVATORI VALLÈS OCCIDENTAL

ASSISTÈNCIA TÈCNICA:

AMB EL SUPORT:

● Índex

1. RENDA GARANTIDA DE CIUTADANIA	2
1.1. Principals característiques	2
1.2. Els principals criteris d'elegibilitat:	3
1.3. Consideracions.....	4
2. RENDA MÍNIMA I RENDA BÀSICA	6
2.1. Renda mínima	6
2.2. Renda bàsica.....	7
2.3. Debat	7
2.4. Estudis.....	9
2.5. Experiències	9
2.6. Consideracions.....	10
3. RENDES MÍNIMES A LA UNIÓ EUROPEA	11
3.1. Adequació.....	11
3.2. Cobertura.....	12
3.3. Taxa de participació.....	13
3.4. Activació	13
4. SISTEMA DE GARANTIA D'INGRESSOS MÍNIMS	15
4.1. Sistema de garantia d'ingressos mínims a l'Estat Espanyol	16
5. RENDES MÍNIMES AUTONÒMIQUES.....	18
5.1. Reconeixement del dret.....	19
5.2. Elegibilitat	19
5.3. Subsidiarietat i complementarietat.....	20
5.4. Llindars de pobresa i import	21
5.5. Durada.....	22
5.6. Activació	23
5.7. Cobertura.....	24
BIBLIOGRAFIA.....	26

1. Renda garantida de ciutadania

La Renda garantida de ciutadania (RGC) és el resultat d'una Iniciativa Legislativa Popular (ILP) impulsada el 2012 per un gran nombre d'entitats cíviques, sindicats, partits i moviments socials, amb un amplíssim suport ciutadà. El punt de partida era contrarestar la reforma restrictiva de la Renda Mínima d'inserció (RMI) que es va implantar l'any 2011, en un moment de forta crisi econòmica i increment sostingut de l'atur, la vulnerabilitat social i la pobresa extrema a Catalunya. Després d'un llarg període de negociacions, la RGC va ser aprovada per unanimitat al Parlament de Catalunya en juliol de 2017¹.

1.1. Principals característiques

La RGC s'estableix com un dret subjectiu i per tant no depèn de la disponibilitat pressupostària.

La RGC consta de dues prestacions econòmiques:

- Una prestació garantida, només subjecta al lílindar de renda i altres criteris d'elegibilitat que estableix la llei (el seu import depèn del nombre de persones de la unitat familiar).
- Una prestació complementària d'activació i inserció, condicionada al compromís d'un pla d'inclusió social o d'inserció laboral (150€).

La seva durada és il·limitada, sempre que persisteixi la situació de necessitat. El compromís d'inclusió social o d'inserció laboral es revisarà anualment. Cada dos anys, caldrà renovar la sol·licitud de RGC.

El lílindar de renda i la quantia² la RGC s'estableixen en la taula següent, d'acord amb el percentatge de l'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC) que estigui vigent a cada moment.

Membres unitat familiar	2017 15 de setembre		2018 15 de setembre		2019 15 de setembre		2020 1 d'abril	
	Import	% IRSC	Import	% IRSC	Import	% IRSC	Import	% IRSC
1 adult	564	85%	604	91%	644	97%	664	100%
2 adults	846	126%	896	135%	956	144%	996	150%
3r membre	909	137%	969	146%	1.029	155%	1.096	165%
4t membre	982	148%	1.042	157%	1.102	166%	1.196	180%
5è membre	1.062	160%	1.122	169%	1.181	178%	1.208	182%

¹ Llei 14/2017 de 20 de juliol, de la renda garantida de ciutadania.

² La quantia inclou la prestació garantida i la prestació complementària d'activació i inserció.

Per a les famílies monoparentals, el llindar i la quantia s'estableixen d'acord amb aquesta taula, sense considerar l'import corresponent al segon adult (637€ per una llar d'un adult i un fill; 710€ per un adult i dos fills i 790€ per un adult i tres fills).

1.2. Els principals criteris d'elegibilitat:

1.2.1 Edat: majors de 23 anys³.

1.2.2 Estar empadronat en un municipi i residir legalment a Catalunya.⁴

1.2.3 Tenir residència continuada i efectiva a Catalunya durant els 24 mesos immediatament anteriors a la presentació de la sol·licitud.

1.2.4 No superar el llindar de renda establert durant els 6 mesos immediatament anteriors a la presentació de la sol·licitud.

La RGC s'estableix com la darrera xarxa de protecció social. Per tant, la RGC es subsidiària de tots els ajuts de qualsevol administració, amb les següents consideracions:

- Són compatibles amb la RGC, i no computen com a ingressos per a determinar el llindar econòmic, les prestacions econòmiques, públiques i privades de dependència, de beques escolars de menjador i transport, d'urgència per a evitar desnonaments, de beques públiques per a estudiar (de batxillerat o universitàries), i les que existeixin o es puguin establir amb la finalitat explícita de complementar la RGC.
- Els perceptors d'ajuts i prestacions estatals d'atur i per a l'ocupació i els perceptors de pensions contributives i no contributives de la seguretat social poden demanar un complement que els permeti arribar a la quantia de la RGC vigent.

---

³ Els majors de 18 anys tenen dret a la RGC si es troben en una de les circumstàncies següents: tenir menors o persones amb discapacitat a càrrec; ésser òrfenes dels dos progenitors; haver estat víctimes de violència masclista en l'àmbit de la llar; qualsevol altra situació o circumstància que s'estableix per reglament.

⁴ Aquest requisit no s'aplica a les dones que tenen permís de residència per reagrupament familiar i el perden com a conseqüència de divorci o separació, ni als catalans retornats.

En principi, la RGC és compatible i complementària amb les rendes del treball a temps parcial, quan els ingressos siguin inferiors al llindar establert. En aquest cas, la prestació econòmica de la RGC és per l'import de la diferència entre les rendes del treball i l'import de la prestació. Tanmateix, cal remarcar que aquesta compatibilitat s'anirà desenvolupant fins al 2020. Inicialment, només és compatible per a les famílies monoparentals⁵.

Els perceptors de RGC estan obligats a mantenir-se inscrits com a demandants d'ocupació i acceptar una oferta de treball adequada. Aquesta condició no afecta a les persones amb discapacitat reconeguda i les persones que, segons el SOC, en col·laboració amb els serveis socials locals, no es troben en situació d'incorporar-se al mercat laboral a curt o mitjà termini.

1.3. Consideracions

En relació a la derogada RMI, la RGC representa sense dubte una millora substancial:

- La RGC és una prestació "garantida", que s'estableix com un dret subjectiu i per tant no depèn de la disponibilitat pressupostària, com era el cas de la RMI.
- La RGC incrementa els llindars de renda i la quantia de la prestació (una llar individual passa de rebre 426€ amb la RMI a 564€ amb la RGC). Amb l'increment del llindar es preveu incrementar notablement el nombre de beneficiaris. S'estima que es passarà dels actuals 28.000 beneficiaris de la RMI a 70.000 de la RGC al 2020. D'altra banda, milloren també les condicions d'accés ja que cal justificar 6 mesos de manca de recursos suficients, quan la RMI establia 12 mesos.
- La RGC elimina els criteris discrecionals d'elegibilitat de la RMI⁶ (patir una problemàtica social o laboral específica, més enllà de la manca de recursos i l'atur, com ara la inexperiència laboral o la monoparentalitat).
- La seva durada és il·limitada, sempre que persisteixi la situació de necessitat (la RMI establia un màxim de 60 mensualitats, amb algunes excepcions).

⁵ També és compatible per les persones beneficiàries de la RMI a 15 de setembre 2017 i que l'estiguin compatibilitzant amb rendes de contractes a temps parcial. D'altra banda, les persones perceptores de l'RGC que trobin feina poden seguir rebent la prestació complementària d'inserció durant 6 mesos.

⁶ Ballester i Garriga, 2015

Tanmateix, en relació a la proposta inicial d'ILP, hi ha alguns aspectes problemàtics a destacar:

- **Llindar i quantia:** el projecte inicial establí 664€ per una llar individual el 2002 (el 100% de l'IRSC). Finalment, la llei aprovada el 2017 s'inicia amb una quantia menor (85% IRSC) que arribarà al 100% l'any 2020. Cal indicar que l'IRSC no s'ha actualitzat des del 2010. Una de les principals reivindicacions dels promotors de la ILP és actualitzar aquest indicador durant el desplegament de la RGC, per tal d'incrementar els llindars i quanties de la prestació en major mesura.
- **Condicionalitat:** l'ILP no contemplava cap supòsit de condicionalitat, tot i que afavoria qualsevol mesura per afavorir la inclusió social o la inserció laboral. Un aspecte cabdal serà implementar de manera adequada el compromís d'inclusió social o inserció laboral, de forma que sigui un acompanyament efectiu i no un instrument sancionador, especialment pels col·lectius més vulnerables.
- **Edat i residència:** el projecte d'ILP era més inclusiu: 18 anys o menor emancipat i 12 mesos de residència continuada a Catalunya, en lloc de 23 anys i 24 mesos. D'altra banda, la llei habilita al Govern per ampliar la residència continuada a 36 mesos si es constata un efecte crida (increment de com a mínim un 10% de sol·licituds de persones acabades de censar a Catalunya).
- **Compatibilitat amb el treball a temps parcial:** és un aspecte que ha quedat pendent de regulació, excepte en el cas de les famílies monoparentals. Aquest ha estat un dels aspectes més debatuts durant la negociació final de la RGC.

Finalment, cal remarcar que la gestió de la RGC s'ha de perfilar, i en particular, la col·laboració entre el SOC i els serveis socials locals. Aquesta col·laboració serà important per implementar de manera adequada el compromís d'inclusió social o inserció laboral i acompanyar les sortides del programa cap a l'ocupació.

2. Renda mínima i renda bàsica

Al llarg dels últims anys, la proposta de renda bàsica ha anat guanyant protagonisme com alternativa a la renda mínima per fer front a la pobresa. És un debat rellevant que ha posat en primer pla alguns aspectes clau per la lluita contra la pobresa.

Tant la renda bàsica com la renda mínima es basen en el dret a rebre una renda suficient per cobrir les necessitats vitals i viure amb dignitat. Assegurar una renda suficient vol dir, en major o menor mesura, passar d'un sistema de protecció front a l'atur a un sistema de protecció front a la manca de recursos. És una política que es fonamenta en termes socials i econòmics: afavoreix la demanda interna, l'ocupació i un desenvolupament econòmic més sòlid.

Ambdós models parteixen del fet que els sistemes de benestar social que es configuren després de la segona guerra mundial, basats en la plena ocupació masculina i el salari decent, no són capaços de donar resposta adequada a l'increment de la pobresa en un context de canvis en el sistema productiu (globalització, digitalització), atur estructural, inestabilitat en l'ocupació i baixos salaris, que afecten especialment a determinats col·lectius. Es tracta, però, de dos models clarament diferents.

2.1. Renda mínima

Tots els països europeus han introduït un programa de renda mínima com darrera xarxa de protecció social. Són prestacions econòmiques destinades a llars en situació de pobresa que no tenen dret o han esgotat el dret a percebre altres prestacions econòmiques més generoses⁷.

En alguns països, aquests programes s'han anat desenvolupant al llarg de dècades, en altres són molt més recents⁸. La configuració actual d'aquests programes és molt diversa en termes de disseny institucional, quantia de les prestacions i nivell de cobertura⁹. Aquesta diversitat és també molt marcada a l'Estat Espanyol, on coexisteix un conjunt de prestacions assistencials estatals (pensions i prestacions no contributives) amb un programa diferent de renda mínima a cada Comunitat Autònoma.

---

⁷ Definició adoptada per la xarxa European Social Policy Network (Frazier i Marlier, 2016)

⁸ Grècia ha tingut durant anys un programa pilot fins 2016, quan s'ha establert un programa de renda mínima; a Itàlia, els programes de rendes mínimes s'han desenvolupat en algunes regions i des del 2016 existeix un Programa estatal transitori fins que es desplegui el programa de renda mínima finalment aprovat en el 2017.

⁹ En alguns països es tracta pròpiament d'un programa; en altres, és més aviat un entramat de diverses prestacions categòriques, és a dir, destinades a protegir col·lectius específics. El disseny institucional és també variat pel que fa al grau de descentralització.

Un aspecte comú és que la prestació se situa per sota del llindar del 60% de la mediana d'ingressos, que és el referent establert a nivell europeu com llindar de pobresa¹⁰.

Com a segon aspecte comú, cal remarcar que des dels anys noranta s'ha anat generalitzant la vinculació dels programes de renda mínima amb les polítiques d'activació. En molts casos, la percepció de la prestació està condicionada al compromís de cerca activa de feina, participació en accions d'orientació i formació o realització de serveis a la comunitat. Amb tot, hi ha diversitat pel que fa als instruments de control i sanció i els estímuls per passar del programa de renda mínima a l'ocupació¹¹.

2.2. Renda bàsica

En contrast amb la renda mínima, la renda bàsica és una renda garantida a tothom de forma individual, sense ser necessari comprovació de mitjans o contraprestació¹².

Per tant, la renda bàsica difereix dels programes de rendes mínimes en tres aspectes claus:

- És una prestació als individus i no a les llars.
- És una prestació universal, es paga a tothom independent d'altres recursos que es puguin tenir.
- És una prestació no condicionada, que no requereix cap tipus de contraprestació en forma de treball o voluntat de treballar.

2.3. Debat

Els arguments a favor de la renda bàsica son diversos¹³:

- La renda bàsica es garanteix ex-ante, la renda mínima, ex-post. És a dir, la renda bàsica és una mesura preventiva de la pobresa mentre que, evidentment, la renda mínima no ho és: només es posa en marxa quan les llars ja han estat patint pobresa durant un període determinat (i el dret a rebre aquesta prestació pot esgotar-se sense que la llar n'hagi sortit).

---

¹⁰ Frazer i Marlier, 2016; Crepaldi et. al 2017

¹¹ Frazer i Marlier, 2016; Crepaldi et. al 2017

¹² Van Parijs, 2004;

¹³ Van Parijs, 2004; Arcarons et. al, 2005

- La renda bàsica és una prestació individual que afavoreix la igualtat de gènere i la emancipació dels joves. Per contra, la renda mínima és una prestació a les llars, que no té en compte les desigualtats en el si del nucli familiar i enforteix les relacions de dependència i subordinació.
- Amb la renda bàsica, es permet un major grau d'autonomia individual en relació amb l'ocupació i el treball no remunerat. En primer lloc, reforça el poder de negociació dels treballadors, amb impacte positiu en els salaris i les condicions de treball. D'altra banda, afavoreix la formació al llarg de la vida, la reorientació professional i l'emprenedoria. Finalment, posa en valor el treball de cura de les persones o les activitats socials no remunerades.
- La renda mínima és una prestació subjecta a la prova de rendes, criteris d'elegibilitat, supervisió i renovació. Això implica una gran complexitat en la gestió, que es tradueix en un cost administratiu molt elevat en relació al pressupost del programa. Per contra, la renda bàsica permet una enorme simplificació administrativa i estalvi en la gestió. D'altra banda, la renda bàsica permet evitar l'estigmatització social que suposa ser beneficiari d'aquest tipus de programa.

Els arguments en contra de la renda bàsica posen l'accent en dos aspectes¹⁴: és una proposta utòpica pel seu altíssim cost i suposa un desincentiu a l'ocupació.

El primer argument té una rèplica clara per part dels partidaris del model de renda bàsica¹⁵. Quan l'alternativa a la renda mínima és una ocupació inestable i mal pagada, són les rendes mínimes les que posen a les persones en la trampa de la pobresa, al ser en major o menor mesura incompatibles amb la percepció de rendes del treball. Pel contrari, la renda bàsica no desincentiva l'ocupació, perquè el salari se suma a la prestació bàsica.

En relació al cost, òbviament depèn de la quantia que s'estableixi com a renda bàsica, de la despesa ja existent en polítiques contra la pobresa i de la consideració o no de prestacions addicionals a la renda bàsica (per exemple, habitatge i emergència social). Al voltant del debat de la renda bàsica s'estan discutint propostes diverses: en termes de quantia, prestacions addicionals i fons de finançament (per exemple, IRPF i impost al capital). Dit això, la proposta de renda bàsica es basa en un règim fiscal més progressiu¹⁶, amb un major grau de redistribució de la renda des dels estrats més rics als més pobres. Pels promotors de la renda bàsica és un aspecte que lluny de suposar un problema, s'entén com una condició no només necessària, sinó desitjable social i econòmicament.

---

¹⁴ Wright 2016, Karakas, 2016

¹⁵ Van Parijs, 2004; Wright 2016; Arcarons et al 2005

¹⁶ Council of Europe, 2016; Van Parijs, 2004

2.4. Estudis

Entre d'altres estudis, la viabilitat de la renda bàsica s'ha analitzat per l'Estat Espanyol¹⁷, Catalunya¹⁸ i el País Basc¹⁹. A tall d'exemple, presentem les conclusions de l'estudi sobre l'Estat Espanyol. El model de renda bàsica analitzat és:

- Una renda bàsica equivalent al 60% de la mediana d'ingressos per als adults (el referent establert de pobresa econòmica) i el 20% d'aquesta quantitat pels menors.
- La renda bàsica substitueix les prestacions inferiors a aquesta quantitat. No s'altera la despesa en serveis socials (educació, sanitat i altres serveis).
- La renda bàsica s'autofinança a través dels estalvis en la gestió de les prestacions, la supressió de les prestacions inferiors i una reforma fiscal progressiva.

L'estudi, amb dades de 2010, estima que la renda bàsica és viable i suposaria un increment de la pressió fiscal de 3,5 punts de PIB, un xifra que s'entén raonable (la pressió fiscal a l'Estat Espanyol es 8,5 punts menor que la mitjana europea). La proposta eradicaria la pobresa i tindria un impacte molt positiu sobre la desigualtat. L'índex de Gini (0,41 en relació amb la renda bruta i 0,37 en relació amb la renda neta, després d'imputar el IRPF) passaria amb aquesta reforma al 0,25. Seria una redistribució de la renda des dels estrats més rics a la resta de la població, on sortiria guanyant entre el 60% i el 70% de les persones, les situades en els trams de menor renda.

2.5. Experiències

Cal dir que el debat sobre la renda bàsica no és nou. Es treballa en aquesta línia des dels anys quaranta, i és a finals dels vuitanta quan la idea comença a aglutinar un nombre important d'experts i treballs acadèmics. Darrerament, la proposta ha començat a ser presa en consideració per institucions com l'ONU²⁰, l'OECD²¹ i el Consell d'Europa²². Països com els Estats Units, Canadà, Namíbia, Iran i Brasil han experimentat amb aquesta proposta.

---

¹⁷ Arcarons et al, 2014

¹⁸ Arcarons et al, 2005

¹⁹ Sanzo González, 2005

²⁰ ISSC, IDS i UNESCO 2016

²¹ OECD 2017

²² Council of Europe, 2017; Council of Europe, 2018 Doc 14462

A Alaska²³ un sistema de renda bàsica està vigent des del 1982, amb un altíssim grau d'acceptació social, i ha contribuït a que Alaska tingui una de les taxes de pobresa i desigualtat social més baixes dels Estats Units. A Canadà²⁴, un programa pilot de renda bàsica es va posar en marxa en una ciutat (Dauphin) entre 1974 i 1979, quan l'entrada d'un govern conservador el va eliminar. La renda es va establir com el 60% del llindar de renda baixa, deduït 50% dels ingressos guanyats per altres vies. Durant la seva vigència, la pobresa es va eliminar completament; no es va detectar cap descens en la taxa d'activitat, excepte per adolescents i dones amb nadons, i es van registrar efectes positius en educació i salut (especialment en relació amb la salut mental). A la província canadenca d'Ontàrio un nou programa pilot ha començat el 2017. Entre els països europeus, Finlàndia va començar un projecte pilot a escala nacional el 2017, mentre que els Països Baixos estan posant en marxa projectes locals. A França, un experiment a gran escala es troba en fase de discussió.

Val també la pena assenyalar que la mesura sembla que està guanyant suport ciutadà. En una enquesta realitzada a l'abril de 2016 a Europa²⁵, el 64% dels enquestats va mostrar-se a favor de la renda bàsica, front a un 24% que es va oposar i un 12% d'abstenció. Els països on la renda bàsica té més suport són Espanya (71%) i Itàlia (69%).

2.6. Consideracions

Més enllà de l'adopció o no d'un model de renda bàsica, el debat està posant de relleu aspectes clau en la lluita contra la pobresa:

- Establir el dret a tenir uns ingressos suficients per viure amb dignitat com un dret subjectiu no condicionat.
- Afavorir la inclusió social i la inserció laboral amb estímuls positius.
- Consensuar socialment què s'entén per ingressos suficients.
- Reformar i racionalitzar el sistema de protecció social al voltant d'aquest dret subjectiu, eliminant discrecionalitats i falta de protecció per determinats col·lectius.
- Adoptar un major grau de redistribució de la renda per afrontar aquest repte.

²³ Council of Europe, 2018 Doc 14462, Karakas, 2016

²⁴ Council of Europe, 2018 Doc 14462, Karakas, 2016

²⁵ http://www.basicincome.org/wp-content/uploads/2016/05/EU_Basic-Income-Poll_Results.pdf

3. Rendes mínimes a la Unió Europea

Més enllà de la diversitat existent al conjunt de la Unió Europea, els programes de rendes mínimes tenen un conjunt de problemes comuns: prestacions insuficients o inadequades; incapacitat per atendre a totes les persones que ho necessiten i impacte limitat per reduir la pobresa²⁶. Són programes més destinats a mitigar la pobresa severa que no pas garantir condicions de vida dignes. L'evolució en els darrers anys no ha millorat aquesta situació. La situació és especialment greu en els països amb nivells de pobresa i desigualtat elevada, que han patit la crisi econòmica amb molta virulència.

3.1. Adequació

Els programes de renda mínima tenen un paper crucial per mitigar la pobresa severa i la exclusió social, però queden lluny de garantir condicions de vida dignes pels sectors més vulnerables. A tots els països europeus, l'import de les prestacions es situa per sota del llindar de pobresa (60% de la mediana d'ingressos) i en molts casos per sota del llindar de pobresa severa (40%). Entre els països europeus més generosos, considerant el conjunt de prestacions que tenen com a finalitat garantir uns ingressos mínims²⁷, destaca Dinamarca, amb prestacions per sobre del 50%, juntament amb Bèlgica, Luxemburg, Països Baixos, Àustria, Irlanda, Letònia i Eslovènia, entre 40-50%. L'estat espanyol, amb altres països com França, Regne Unit i Alemanya té prestacions al voltant del 30-40%.

L'import de les prestacions, en la majoria de països, no està actualment en el centre del debat polític²⁸. Predominen les polítiques d'austeritat i contenció de la despesa social així com la concepció de que aquestes prestacions s'han d'establir en nivells baixos per no desincentivar l'ocupació. Tampoc hi ha criteris clars per establir l'import. De vegades es vincula amb un nivell mínim de "subsistència" o "suficiència" de recursos per evitar la pobresa més severa²⁹; en altres casos s'adopten altres criteris.

²⁶ Frazer i Marlier 2016; Crepaldi et. al 2017

²⁷ Pena-Casas et al 2013

²⁸ Frazer i Marlier 2016

²⁹ Xarxa EMIN 2015

Aquest fet contrasta amb l'opinió generalitzada dels experts i les entitats que treballen en aquest camp. EAPN, la Plataforma Europea contra la Pobresa i la Exclusió Social ha posat aquest problema sobre la taula al llarg dels darrers anys, al igual que diverses xarxes d'experts (EMIN, ESPN). El Parlament Europeu³⁰ ha fet diverses resolucions per establir, com a referent, al menys el 60% de la mediana d'ingressos nacionals. Tanmateix, les iniciatives per establir una directiva europea sobre aquesta qüestió no han tingut cap efecte.

3.2. Cobertura

Els programes de rendes mínimes poden ser més o menys universals, depenent dels criteris d'elegibilitat establerts. En alguns casos, es tracta de prestacions categòriques (per cobrir determinades necessitats o situacions) que per definició només són per col·lectius específics; en altres casos són programes generals per fer front a la pobresa, però amb criteris més o menys inclusius per regular l'accés.

El nivell de cobertura es considera correcte només en la meitat dels països europeus. A l'estat espanyol la cobertura és considerada insuficient.

En diversos països els criteris d'edat són restrictius, excloent la població jove. A Dinamarca, per exemple, la població menor de 30 anys està exclosa, a d'altres països el límit s'estableix als 25 anys. El criteri per justificar aquest límit és que els joves no haurien de tenir cap suport econòmic per tal de no desincentivar l'ocupació a una edat primerenca. En general, s'estableixen excepcions per joves emancipats, amb càrregues familiars, o amb experiència laboral prèvia.

Els criteris per regular l'accés dels immigrants són molt variats. En 10 dels 28 Estat Membres la nacionalitat del país de residència és un requisit³¹. En la resta de països, el requisit bàsic és la residència legal: els immigrants indocumentats o sense status de refugiat no tenen dret a entrar en els programes³². Els criteris poden ser més restrictius quan a més s'exigeix un temps llarg de permanència continuada.

---

³⁰ Resolucions 2008/2034(INI) i 2010/2039(INI))

³¹ Crepaldi et al 2017

³² Hi ha algunes excepcions, com algunes de les rendes mínimes autonòmiques de l'Estat Espanyol

3.3. Taxa de participació

La taxa de participació es defineix com la ràtio entre la població beneficiària del programa i la població elegible per ser beneficiària. En general, és una qüestió que no es té en compte en la gestió dels programes de rendes mínimes: no es fa un seguiment regular de la participació³³. Tanmateix, hi ha consens en què la taxa de participació es molt limitada en la majoria de països europeus: entre les excepcions destaquen Dinamarca, Irlanda, els Països Baixos i Eslovènia, amb sistemes relativament generosos i taxes de participació també altes. Els estudis xifren entre 40% i 60% la taxa de participació, depenent dels països i programes³⁴.

Els problemes al voltant de la baixa participació són diversos: manca d'informació, dificultats per l'excés de burocràcia i estigmatització són aspectes rellevants que es combinen amb altres problemàtiques socials. En general, la participació és més baixa per les persones en situació més vulnerable, com ara les persones immigrants, amb problemes de salut o sense llar.

3.4. Activació

Una tendència clara a tots els països europeus és la creixent condicionalitat, vinculant les prestacions econòmiques amb la participació en polítiques actives del mercat de treball, la disponibilitat per treballar i l'obligació d'acceptar una feina adequada.

Una crítica recurrent és que s'ha posat l'accent en els mecanismes de control i sanció, sense prestar atenció suficient al desenvolupament de mesures més adequades i personalitzades per afavorir la inclusió social i la inserció laboral. La coordinació efectiva entre les diferents entitats que participen en aquest procés és un aspecte clau: l'entitat gestora de les prestacions econòmiques, els serveis públics d'ocupació, els serveis socials i altres entitats participants. En particular es considera pertinent separar la gestió econòmica de les prestacions de implementació de mesures de suport.

---

³³ Crepalid et al 2017

³⁴ Frazier i Malier 2009

Un segon aspecte crític és la vinculació entre els programes de renda mínima i l'ocupació. La tendència d'activació dominant ha estat afavorir la sortida dels programes a través de la reintegració forçosa en el mercat de treball³⁵. Actualment, però, tenir feina no és suficient per sortir de la pobresa, donat l'increment de les feines inestables i mal pagades. El nombre creixent de treballadors pobres posa de manifest la necessitat de replantejar els enfocaments d'activació. Diversos experts³⁶ consideren que els programes de rendes mínimes han de reforçar els estímuls positius i per tant cal:

- Assegurar la compatibilitat entre renda mínima i ocupació.
- Incrementar els llindars de renda per combinar la prestació econòmica amb els ingressos del treball: es a dir, establir un llindar de renda més alt per als beneficiaris ocupats.

Els programes de rendes mínimes que han posat en marxa aquest enfocament han tingut bons resultats. La renda mínima afavoreix l'ocupació i a mig termini, la sortida del programa amb uns ingressos del treball suficients per sortir de la pobresa³⁷.

---

³⁵ Crepaldi et al. 2017

³⁶ EMIN 2016

³⁷ Crepaldi et al. 2017

4. Sistema de garantia d'ingressos mínims

Sota diversa denominació, a totes les Comunitats Autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla existeix un programa de renda mínima que actua com a darrera xarxa de protecció social. El primer programa es va posar en marxa al País Basc en 1989 i a mitjans dels anys noranta estava establert en totes les Comunitats Autònomes.

Les rendes mínimes autonòmiques formen part del que es coneix com sistema de garantia d'ingressos mínims a l'Estat Espanyol: el conjunt de prestacions o pensions assistencials que depenen de la comprovació de mitjans, és a dir, estan destinades a persones per sota d'un determinat nivell de renda³⁸ que no tenen accés a les prestacions o pensions contributives.

El desenvolupament del sistema d'ingressos mínims respon a un problema de fons; el sistema contributiu es troba massa orientat a la protecció de la població treballadora amb una ocupació estable, abans i després de la jubilació. D'altra banda, mitjançant els mecanismes que afavoreixen una menor pressió fiscal, el sistema accentua el benestar diferencial de les famílies amb dos persones ocupades amb salaris mitjans o alts. Els principals perjudicats són els grups socials que no tenen una ocupació estable i amb un salari suficient.

En aquest context, el sistema de garantia d'ingressos mínims s'ha anat desenvolupant, al llarg del temps, amb prestacions diverses per anar cobrint situacions a mesura que anaven apareixent. En conseqüència, és un sistema molt complex, amb problemes d'articulació i coherència, amb disparitats en els requisits d'accés, incompatibilitats i falta de cobertura per col·lectius determinats. L'articulació entre el nivell estatal (pensions, subsidis d'atur i altres prestacions no contributives) i el nivell autonòmic (rendes mínimes) és un aspecte que no està ben resolt³⁹.

Dins d'aquest sistema, les rendes mínimes desenvolupades per les Comunitats Autònomes son l'únic instrument no categòric (és a dir, no dirigits a col·lectius específics) que ofereix protecció enfront del risc general de pobresa. Representen el 6% de la despesa en prestacions assistencials al 2015⁴⁰.

---

³⁸ L'única excepció es la prestació no contributiva de maternitat. Requereix estar en actiu 180 dies cotitzats en els anys anteriors o 360 dies al llarg de la vida laboral.

³⁹ Rodríguez-Cabrero et al, 2016; Ayala et al, 2016

⁴⁰ Ayala et al, 2016

4.1. Sistema de garantia d'ingressos mínims a l'Estat Espanyol

Dins del sistema de garantia d'ingressos mínims, trobem tres blocs clarament diferenciats:

- Les pensions i prestacions orientades a protegir econòmicament a aquelles persones que per raó d'edat, malaltia, discapacitat o maternitat, no poden incorporar-se, de manera transitòria o permanent, al mercat de treball, de caràcter estatal.

En primer lloc, les pensions no contributives de jubilació i invalidesa, les prestacions per a persones amb discapacitat i el subsidi no contributiu de maternitat. A això cal afegir els complements de mínims, que permeten, a aquelles persones amb pensions contributives baixes i rendes per sota del llindar establert i a aquelles persones beneficiàries de pensions no contributives i residents en comunitats autònomes amb complements reconeguts, augmentar les quanties de les seves pensions fins al límit que s'estableix en cada cas. Finalment, en aquest bloc també s'inclou la prestació per fill a càrrec, que és una mesura que es pot combinar amb altres prestacions assistencials. En el seu conjunt, aquest bloc suposa el 62% de la despesa en prestacions assistencials en 2015.

- Els subsidis i programes dirigits a protegir les persones en situació d'atur, de caràcter estatal. Els subsidis d'atur donen protecció, sota determinats supòsits, a les persones que han esgotat la prestació contributiva de desocupació o bé no tenen dret a percebre-la. Excepte en el cas del subsidi per majors de 55 anys, que es pot percebre fins arribar a l'edat de jubilació, la durada del subsidi és limitada, i depèn d'aspectes com el temps cotitzat prèviament, l'existència de càrregues familiars o l'edat. D'altra banda, la percepció del subsidi està condicionada a l'activació, és a dir, establir un compromís d'activitat, no rebutjar cap oferta de treball adequada i no rebutjar accions formatives. Per les persones que han esgotat el subsidi assistencial, hi ha tres programes: la Renda Activa d'Inserció (RAI) per col·lectius amb especials dificultats⁴¹; el Programa de Requalificació Professional de les Persones que esgotin la seva protecció per desocupació (PREPARA), posat en marxa com a mesura extraordinària durant la crisi, per aturats de llarga durada o amb responsabilitats familiars; i el Programa d'Activació per a l'Ocupació (PAE), que també es posa en marxa durant la crisi i està destinat als aturats de llarga durada que han esgotat tots els subsidis, inclòs PREPARA. En el seu conjunt, aquest bloc suposa el 32% de la despesa en prestacions assistencials el 2015.

⁴¹ Persones aturades de llarga durada de 45 anys o més, persones amb discapacitat (igual o superior al 33%) o amb pensió per incapacitat, persones emigrants retornades de 45 anys o més i persones víctima de violència de gènere o domèstica.

- Les rendes mínimes autonòmiques.
Representen el 6% de la despesa en prestacions assistencials el 2015.

Abans d'entrar més a fons en l'anàlisi de les rendes mínimes autonòmiques, cal remarcar que en el seu conjunt, el sistema de garantia d'ingressos mínims s'ha mostrat incapaç de donar una resposta adequada a la crisi⁴²:

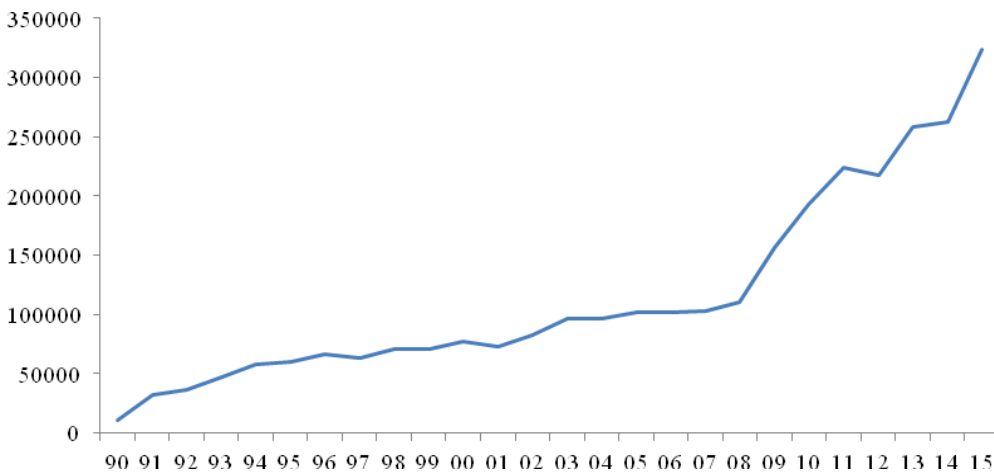
- Entre 2007 i 2015, el nombre de beneficiaris, experimenta un gran increment, des de poc menys de 4,5 milions a més de 6 milions. Aquest impacte és especialment marcat en el cas dels subsidis i programes contra l'atur i les rendes mínimes autonòmiques (prop de 1,75 milions en 2015, una xifra que és més del doble de la del 2007). Malgrat això, la cobertura de les prestacions de desocupació ha disminuït sostingudament des de 2010, amb més de 2 milions de persones aturades que han treballat anteriorment i no reben cap prestació en 2015.
- La despesa en termes reals, que s'havia mantingut força estable abans de la crisi, experimenta un fort increment fins a 2010, moment a partir del qual comença a caure, amb el consegüent descens en intensitat protectora. En termes reals, la despesa mitjana per prestació passa de 1.698€ anuals en 2008 a 2.031€ en 2010, baixant fins a 1.667€ en 2015 (2.884€, 3261€ i 2689€ si es descompta els complements de mínims i les prestacions no contributives per fill a càrrec, que afecten a un gran nombre de llars, però amb un import molt reduït)
- Tots els imports de les prestacions es troben per sota del 60% de la mediana d'ingressos estatal, que és el referent de pobresa monetària. El 2015, les prestacions no contributives es situen al voltant del 70% d'aquesta quantitat. Per una llar individual, els subsidis i programes contra l'atur i la prestació mitjana de les rendes mínimes són similars (70%). Tanmateix, l'adequació de les prestacions és molt inferior per les llars més nombroses: per una parella amb dos fills, la quantia mitjana de les rendes mínimes es situa en el 47% del llindar de pobresa, mentre que el subsidi d'atur es troba en el 34% (l'import de les rendes mínimes augmenta depenent del nombre de persones en la llar, el subsidi d'atur no).
- La protecció que es dona a les llars amb fills és molt deficitària. La prestació per fills a càrrec té una quantia molt baixa (291€ anuals per fill). L'import del subsidi d'atur no varia en funció de la composició de la llar. Les rendes mínimes autonòmiques sí que tenen en compte aquest fet, però amb un increment de l'import insuficient. L'elevada taxa de pobresa infantil és en part resultat d'aquesta situació.

⁴² Ayala et al 2016

5. Rendes mínimes autonòmiques

Amb la crisi, el nombre de beneficiaris de les rendes mínimes va experimentar un gran creixement, gairebé triplicant-se el nombre de llars beneficiàries. Més de 320.000 llars en 2015, apropant-se la xifra de persones beneficiàries a prop de 800.000, deixen pocs dubtes dels reptes als quals s'enfronten aquests programes, amb una demanda que no deixa de créixer en un context d'ajust pressupostari molt sever.

Gràfic 1. Evolució del nombre de llars beneficiàries de les rendes mínimes autonòmiques, 1990-2015.

Font: Ayala et al, 2016

Aquest augment s'ha produït malgrat que algunes comunitats autònomes van introduir al començament de la crisi mesures restrictives per limitar el nombre de beneficiari i la despesa (entre d'altres, de Catalunya, País Basc, Navarra i Madrid)⁴³. Cal remarcar que aquesta tendència restrictiva s'està invertint al llarg dels darrers anys, amb canvis en la normativa sobre rendes mínimes que indiquen millores en els imports i nivells de cobertura. L'adopció de la RGC a Catalunya n'és un exemple clar. Altres comunitats autònomes on s'han posat en marxa reformes recents són: Castella i Lleó, La Rioja, Navarra, Galícia, Illes Balears, Ceuta i Comunitat Valenciana. Aquesta tendència ja es pot constatar amb l'augment de la despesa mitjana al 2014 i el 2015, 0,49% i 3,6% respectivament.

A continuació es presenten els trets bàsics d'aquestes rendes, sobre la base de les dades més recents⁴⁴, per comparar la situació amb la RGC.

⁴³ Rodríguez-Cabrero et al, 2016

⁴⁴ Informe de rentas mínimas de inserción 2015, del Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad, publicat el 2017; Ayala et al, 2016; Rodríguez-Cabrero et al, 2016

5.1. Reconeixement del dret

Un gran nombre de CCAA reconeix la protecció econòmica com un dret subjectiu; altres com una prestació "garantida", es a dir, no subjecta a la disponibilitat pressupostària, finalment, en algunes comunitats (Canàries i Castella la Manxa) la prestació no està garantida.

Un fet que destaca al País Basc i Navarra és el reconeixement del doble dret: a la prestació econòmica i la inclusió social i laboral. Aquests dos drets es reconeixen independentment, sense establir normativament cap contrapartida o condicionalitat.

Amb tot, a la pràctica, el que predomina actualment en el conjunt de les rendes mínimes es la lògica de la contrapartida o condicionalitat, on l'accés a la protecció econòmica queda condicionat al compliment d'obligacions d'activació de diversa índole i a règims sancionadors amb diferents nivells d'intensitat. En algunes comunitats autònomes els beneficiaris tenen l'obligació d'acceptar una oferta de feina adequada; en altres, només han d'estar registrats com demandants d'ocupació⁴⁵.

La RGC ha permès passar d'una prestació no garantida al reconeixement del dret subjectiu. Amb tot, una part de la prestació és condicionada al compromís d'inclusió social i laboral. Com s'ha dit abans, caldrà veure com es desenvolupa aquest compromís i en quina mesura ve acompanyat de polítiques efectives per la inclusió social i la inserció laboral.

5.2. Elegibilitat

Els criteris d'elegibilitat són diversos:

- Edat: el tram més habitual és entre 25 i 65 anys. Aragó i Navarra permeten des dels 18 anys; Cantàbria i el País Basc des dels 23 anys. Una gran majoria de CCAA estableix excepcionalitats pels majors de 18 anys sota determinades circumstàncies. També hi ha CCAA que donen accés als menors d'edat amb responsabilitats familiars (Aragó i Navarra) o majors de 65 anys amb responsabilitats familiars o sense dret a rebre pensió no contributiva (Madrid).
- Residència legal i empadronament: són requisits establerts en la majoria de CCAA. No exigeixen residència legal Aragó, Astúries, Balears, Castella la Manxa, Navarra, País Basc i Melilla. El nombre de mesos d'empadronament varia entre 6 i 36 mesos. Com a excepció, destaca Andalusia que requereix nacionalitat espanyola.
- Càmput de rendes: el nombre de mesos amb ingressos insuficients que cal

---

⁴⁵ Rodríguez-Cabrero et al. 2016

acreditar genera molta controvèrsia i disparitat, fonamentalment a causa de la dificultat de justificar ingressos, de controlar l'actualització d'aquests, així com de valorar algunes activitats no regulades que generen ingressos reals. No obstant això, la necessitat de justificar absència d'ingressos perllongada resta capacitat de protecció a les situacions de necessitat sobrevinguda. En aquest sentit destaca com algunes comunitats autònomes com València o Extremadura atenen als ingressos en l'últim any; Navarra revisa els últims 6 mesos i Aragó o Canàries els últims 3 mesos. La resta de casos atenen als ingressos al moment de la sol·licitud.

En conjunt, la RGC es situa en un tram mitjà respecte a la resta de rendes mínimes: majors de 23 anys (amb excepcions pels majors de 18 anys); residència legal i 24 mesos d'empadronament; 6 mesos de còmput de rendes.

L'aspecte més restrictiu de la RGC és que exigeix la residència legal (com excepció només es contempla els refugiats que han estat beneficiaris de programes derivats de la Convenció de Ginebra). D'altra banda, s'ha de remarcar que existeix la possibilitat d'ampliar de 24 a 36 anys els mesos d'empadronament si es constata un efecte crida.

5.3. Subsidiarietat i complementarietat

Les rendes mínimes són subsidiàries de la protecció que dóna la Seguretat Social (tant en la seva modalitat contributiva com assistencial) o qualsevol altre sistema públic de protecció social. Això implica que qui té dret a una pensió o prestació té l'obligació de sol·licitar-la amb caràcter previ a la renda mínima.

En algunes comunitats autònomes, la renda mínima és compatible amb la percepció de pensions o prestacions, quan el seu import és inferior al llindar aplicable (la renda mínima complementa la pensió o prestació fins arribar al llindar, com en el cas de la RGC). Tanmateix, hi ha comunitats autònomes (com Castella Lleó) on la renda mínima és incompatible amb qualsevol altra pensió o prestació.

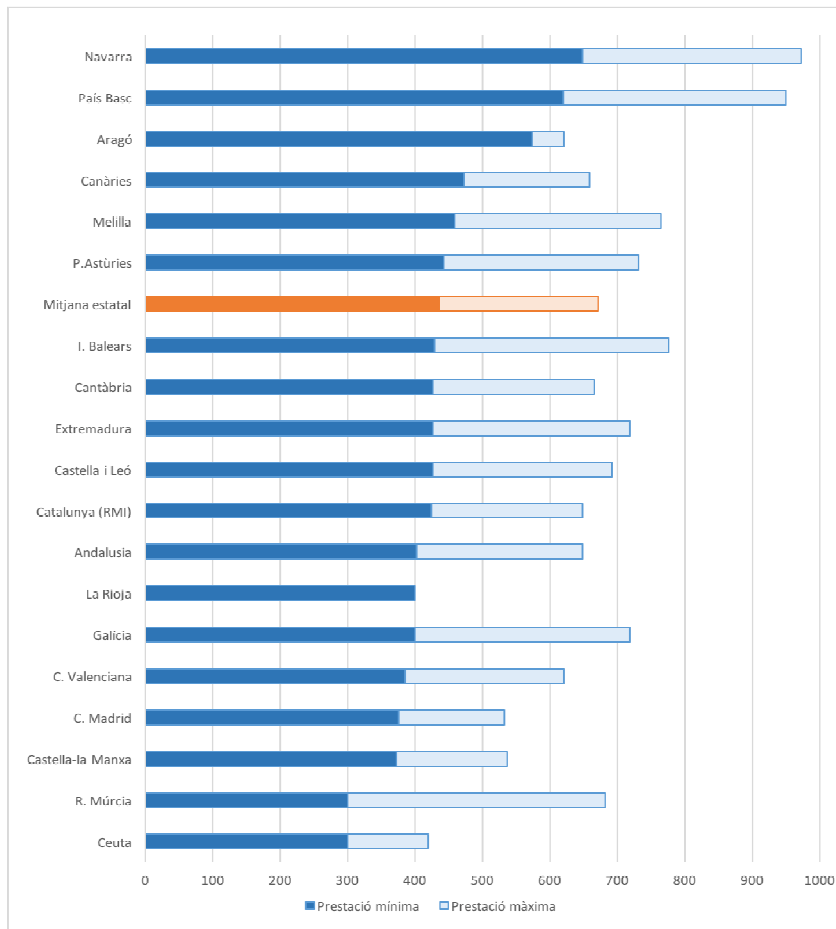
5.4. Llindars de pobresa i import

Tots els programes de renda mínima utilitzen un llindar de pobresa per establir quines llars tenen dret a la prestació, sent l'import de la prestació la diferència entre aquest llindar i els recursos de la llar. Els llindars de pobresa varien molt entre les CCAA i per tant també l'import de les prestacions. Per una llar individual, entre 300€ (Ceuta i Múrcia) i 649€ (Navarra); per llars més nombroses, entre 420€ a Ceuta i 973€ a Navarra.

Navarra és la comunitat autònoma amb els imports més alts, seguida molt de prop pel País Basc (que està aplicant una reducció del 7% dels imports aprovada durant la crisi). Tanmateix, el País Basc és la comunitat amb una despesa mitjana per llar més elevada, donat que la renda mínima es complementa amb la Prestació Complementària d'Habitatge, amb una quantia de 250€ al mes, dirigida a la cobertura de les despeses de lloguer de l'habitatge o de l'allotjament habitual.

En termes comparatius, Catalunya estava situada per sota de la mitjana estatal amb la RMI. Amb l'aprovació de la RGC, Catalunya passa a ser una de les comunitats autònomes amb imports més alts, juntament amb el País Basc i Navarra.

Gràfic 2. Prestació mínima i màxima de les rendes mínimes autonòmiques, 2015

Font: "Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. Informe de rentas mínimas de inserción 2015"

5.5. Durada

La durada de la prestació també presenta variacions importants. La més restrictiva és Andalusia, on la durada és de 6 mesos i una vegada esgotada s'exigeix un període de 6 mesos de manca de recursos per tornar a sol·licitar-la. En l'altre extrem, Astúries, Cantàbria, Castella i Lleó, Galícia, País Basc, Madrid, Balears i Navarra reconeixen el dret a percebre la prestació sempre que la necessitat es mantingui. Amb la RGC, Catalunya es suma a aquest grup.

A més de la durada, el període establert per renovar la prestació és molt variat. Quan s'estableixen períodes molt curts, entre 3 i 6 mesos (Andalusia, Acastella-la Manxa i Melilla) s'incrementa enormement el cost de gestió i la inseguretat de les llars, mentre que en els casos de renovacions anuals o fins i tot bianuals, com en el País Basc i Catalunya amb la RGC, es redueix la incertesa i el cost de la gestió, donant més espai per al desenvolupament d'accions d'inclusió.

5.6. Activació

Les rendes mínimes autonòmiques han seguit una tendència similar a la europea, reforçant els vincles amb les mesures d'inclusió social i laboral.

Cal remarcar que aquestes mesures són molt diverses, i que en molt casos s'han reduït durant la crisi com a conseqüència de les polítiques d'austeritat. Un aspecte crític és l'escassa tradició de coordinació entre els serveis d'ocupació, els serveis socials i, en el seu cas, l'òrgan responsable de la gestió administrativa de la prestació.

Pel que fa al reconeixement de la compatibilitat entre ocupació i la percepció de rendes mínimes, es pot parlar de tres línies diferents:

- En primer lloc, els programes que estableixen incompatibilitat total o parcial. Un exemple clar és la RGC, on només es contempla la compatibilitat amb el treball parcial, encara no completament regulat.
- En segon lloc, els programes que estableixen la compatibilitat, sempre que els ingressos del treball no superin el llindar establert. En la gran majoria de casos, aquests ingressos es resten íntegrament a la renda mínima corresponent. En algunes comunitats autònomes, s'estableix un període transitori, durant el qual els ingressos del treball no computen (Madrid, per contractes temporals) o només computen parcialment (Balears).
- En tercer lloc, els programes que introdueixin estímuls a l'ocupació. És sobre tot el cas del País Basc des del 2001 (A Navarra la normativa de 2016 també els introdueix). En aquest cas, els llindars de renda són més alts per les llars amb ingressos del treball: això permet de facto incloure més llars en el programa i garantir que treballar sempre suposi percebre ingressos més alts. Una de les crítiques habituals a les prestacions que incorporen estímuls a l'ocupació és que poden ser la causa d'una baixada general dels salaris o una reducció de les jornades de treball. El sistema Basc ha demostrat en nombroses ocasions que, lluny d'això, els resultats dels estímuls han estat una reducció de la pobresa i un augment de l'activitat laboral⁴⁶.

---

⁴⁶ Zalakain 2014, Sanzo 2013

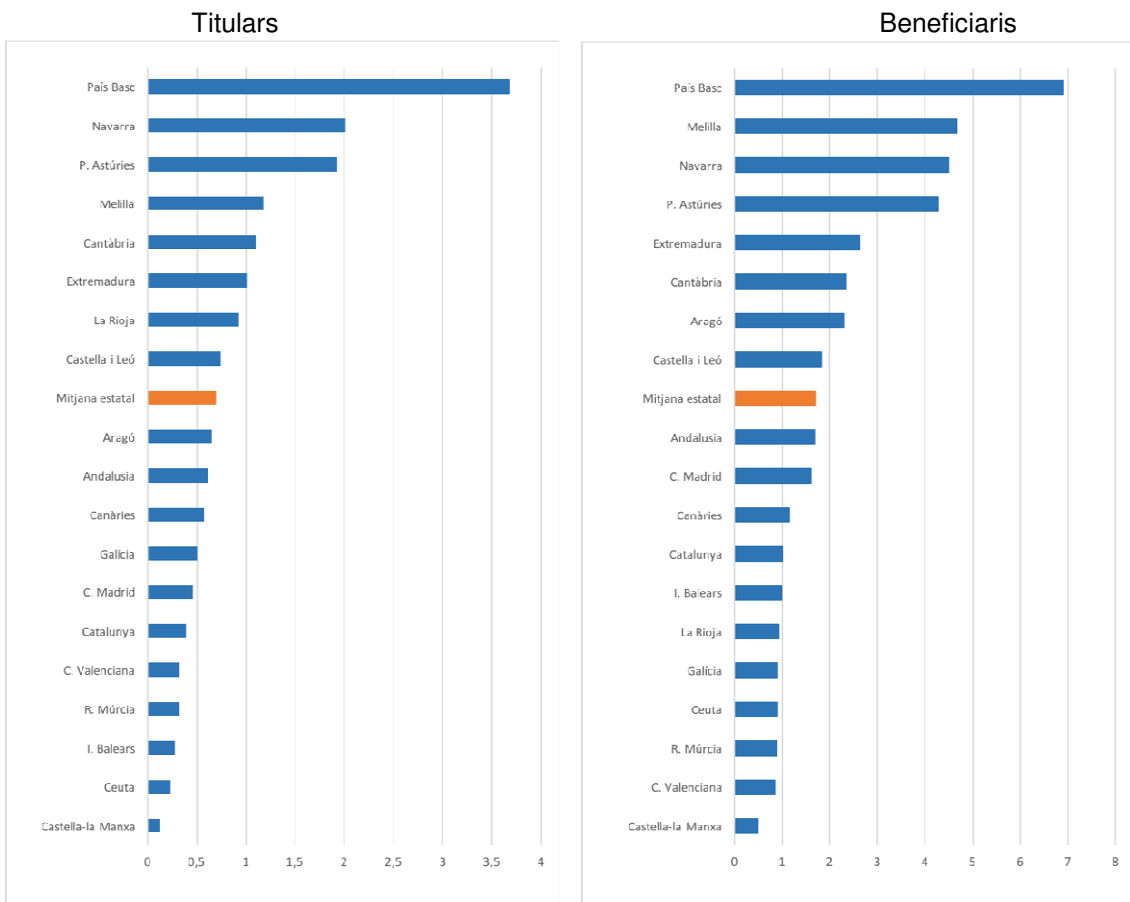

5.7. Cobertura

El percentatge de beneficiaris de les rendes mínimes sobre el total de la població varia enormement. Considerant els titulars de la població, el País Basc te la taxa més alta (3,67%), seguit per Navarra i Astúries, amb taxes al voltant del 2%, i en segon lloc per Melilla, Cantàbria i Extremadura, amb taxes al voltant del 1%. A l'altre extrem trobem sis comunitats autònomes amb taxes inferiors al 0,40%: Catalunya, València, Múrcia, Balears, Ceuta i Castella la Manxa.

Si atenem al total de beneficiaris, la situació no varia massa. De nou el País Basc és la comunitat amb la taxa més alta (6,9%), seguit de Melilla, Navarra i Astúries amb taxes una mica per sobre del 4%. Catalunya, amb una taxa de l'1%, continua estant entre les comunitats amb taxes més baixes.

Gràfic 3. Titulars i nombre total de beneficiaris de rendes mínimes respecte percentatge de la població, 2015

Font:
"Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. Informe de rentas mínimas de inserción 2015"

L'indicador més refinat del grau de cobertura és el nombre de beneficiaris com percentatge de la població en pobresa severa. La renda mínima del País Basc sobresurt amb claredat: el nombre de beneficiaris és 2,5 vegades superior al de les persones en situació de pobresa severa. En quatre comunitats autònomes, el nombre de beneficiaris és similar i la taxa es situa al voltant del 100%: és el cas de Navarra, Cantàbria, Aragó i Astúries. A la resta de comunitats autònomes, la taxa varia entre 64% (Melilla) i 7,8% de Castella la Manxa. Catalunya, amb un 23,4%, es situa per sota de la mitjana estatal.

Taula 2. Indicador de cobertura de les rendes mínimes: nombre de beneficiaris com percentatge de la població en pobresa severa, 2015

	Persones en pobresa severa (30% de la mediana d'ingressos estatal)	Beneficiaris de rendes mínimes	Indicador de cobertura
País Basc	59.963	150.906	251,7
Navarra	25.042	28.827	115,1
Cantàbria	13.142	13.731	104,5
Aragó	31.533	30.127	95,5
P. Astúries	47.967	44.871	93,5
Melilla	6.215	3.991	64,2
Castella LLeó	83.561	37.529	44,9
Extremadura	73.308	28.660	39,1
La Rioja	9.517	2.950	31,0
C. Madrid	369.282	103.265	28,0
Mitjana estatal	2.982.054	789.672	26,5
Catalunya	320.816	75.100	23,4
Galícia	108.620	24.822	22,9
Ceuta	3.402	761	22,4
I. Balears	50.338	10.900	21,7
Andalusia	832.252	141.487	17,0
R. Múrcia	118.412	13.068	11,0
C. Valenciana	385.355	42.249	11,0
Canàries	286.429	24.284	8,5
Castella la Manxa	156.900	12.234	7,8

Font: elaboració pròpia amb dades de EAPN (pobresa severa) i "Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad" (beneficiaris de rendes mínimes)

BIBLIOGRAFIA

Arcarons, J., Boso, A., Noguera, J.A., Raventós, D. (2005) La Renda Bàsica de Ciutadania. Una proposta viable per Catalunya. Editorial Mediterrània, polítiques, 45

Arcarons, J., Domènech, A., Raventós, D. Torrens, Ll. (2014) Un modelo de financiación de la Renta Básica para el conjunto del Reino de España: sí se puede y es racional, www.sinpermiso.info

Ayala, L. (2016), El gasto público en programas de lucha contra la pobreza: tendencias, determinantes y necesidades de reforma, Papeles de Economía Española, nº 147

Ayala, L. Arranz, J., García Serrano, C. Martínez Virto, L. (2016) El sistema de garantía de ingresos en España: tendencias, resultados y necesidades de reforma”

Ballester, R., Garriga, A. (2015) De la reforma de la Renta Mínima de Inserción Catalana a la Renta Garantizada de Ciudadanía ¿Un cambio de paradigma? Revista d' Economia Crítica, nº 20, 2o Semestre

Council of Europe, (2016) Living in dignity in the 21st century. Poverty and inequality in societies of human rights: the paradox of democracies, Council of Europe Publishing

Council of Europe, Doc. 14462 05 January 2018 The case for a basic citizenship income. Rapporteur: Nunzia Catalfo

Crepaldi, C. Da Roit, B., Castegnaro, C., Pasquinelli, C. (2017) Minimum income policies in EU member States, European Parliament, Policy Department A: Economic and scientific policy IP / A / EMPL / 2016 -22

EMIN Network (2015), Toward adequate and accessible Minimum Income Schemes in Europe, Analysis of Minimum Income Schemes and roadmaps in 30 countries

Eurofound (2015), Access to social benefits: Reducing non-take-up , Publications Office of the European Union, Luxembourg.

European Social Policy Network (ESPN) - Frazer, H. and Marlier E. (2016), Minimum Income Schemes in Europe, A study of national policies participating in the EMIN project.

http://www.armutskonferenz.at/files/emin_synthesisreport-2014_en.pdf

ISSC, IDS i UNESCO (2016), World Social Science Report 2016, Challenging Inequalities: Pathways to a Just World, UNESCO Publishing, Paris.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002458/245825e.pdf>

Karakas, C. 2016 Basic income: Arguments, evidence, prospects Briefing, European Parliamentary Research

Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad (2015) Informe de rentas mínimas de inserción. Año 2015

OECD (2017) Basic income as a policy option: Can it add up? Policy brief on the future of work. OECD Publishing, Paris
Pena-Casas, Ramon and Ghailani, Dalila et al. (2013), Towards a European minimum Income, OSE – EESC.

Rodriguez-Cabrero, G., Arriba, A., Marbán, V., Montserrat, J., Moreno-Fuentes, F. (2016) ESPN Thematic Report on minimum income schemes. Spain 2015, European Social Policy Network

Sanzo González, L. (2017) La condicionalidad en la política de garantía de ingresos en Euskadi, ZERBITZUAN, 64

Sanzo González, L. (2013) La política de garantía de ingresos en Euskadi1, ZERBITZUAN 53

Sanzo González, L. (2015) "La introducción de la renta básica en España" Cuaderno de Relaciones Laborales, 23, núm 2, 123-149

Van Parijs, Philippe (2004) Basic Income: A simple and powerful idea for the twenty-first century, Politics & Society; 32:1, 7-38.

Wright, E.O (2016) "Unconditional basic income", a ISSC, IDS i UNESCO, World Social Science Report 2016, Challenging Inequalities: Pathways to a Just World, UNESCO Publishing, Paris.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002458/245825e.pdf>

Zalakain, J. (2014) 'El papel de los sistemas de garantía de ingresos en el abordaje de la pobreza en el empleo: la experiencia del País Vasco', Lan Harremanak, 31, 36–62.